

uporabi mravljinčne kisline, za to pa bodo krivi sami. Dejstvo je, da nobeno sredstvo ne pozdravi posameznih čebel, ki so jih poškodovale varoje ali so okužene z virusi, tudi mravljična kislina ne, zato jih je treba pravočasno in uspešno odstraniti iz družin.

Pomni!

- Za zimo nakrmimo samo tiste družine, pri katerih so izpolnjeni pogoji za uspešno prezimitev.
- Za zatiranje varoj uporabljamo samo registrirana sredstva, in to natančno po navodilih proizvajalcev sredstev. Uporabnikom oz. čebelarjem jih morajo razložiti tudi izdajatelji recepta.
- Odgovornost za uspešno zatiranje je čebelarjeva, čeprav mu recept za sredstva in s tem tudi način dela predpiše veterinar.
- Pri zatiranju varoj moramo biti uspešni!
- Zazimiti moramo zdrave čebele!
- Za zdrave čebele in varen med odgovarja čebelar! ■

Vir: Meglič, M., Auguštin, V. (2007): Varoja, čebela, čebelar. ČZS: Brdo pri Lukovici.

Tristopenjski indikator obarvanosti čebel za pravilno osnovno odbiro kranjske čebele

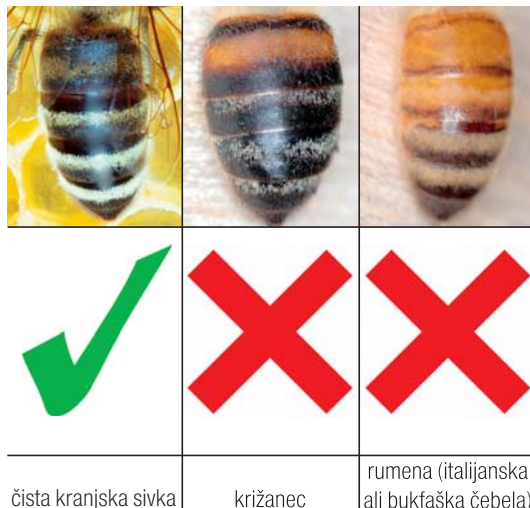

Foto: Franc Šivic

Razlika med gospodarskimi in rodovniškimi maticami ter njihov pomen

Peter Kozmus¹

Čebelja matica je že od nekdaj predmet posebne pozornosti, saj je kakovost čebeljih družin odvisna predvsem od kakovosti matice. Od tega niso odvisni samo donos medu, mirnost, rojvost in čistilni nagon družine, ampak tudi lastnosti, kot so dovzetnost za bolezni in učinkovitost izrabe določenih paš. Številni čebelarji zato stremijo k temu, da bi v svojih čebelarstvih imeli čim bolj kakovostne matice, to pa je tudi razlog za vzpostavitev vzreje matic, ki sega že v čas Antona Janše.

Tehnologija vzreje se je od začetkov do danes v marsičem izpopolnila, to pa vzrejevalcu omogoča, da lahko na leto vzredi tudi več kot 1500 kakovostnih matic. V zadnjih letih pri nas deluje približno 30 odobrenih vzrejališč čebeljih matic, v katerih na leto vzredijo več kot 17.000 čebeljih matic. V vzrejališčih poteka tudi selekcija kranjske čebele, zato vzrejevalci sodelujejo s KIS, ki poleg selekcije skrbi tudi za ohranjanje čiste kranjske sivke.

Matice, vzrejene pri vzrejevalcih, delimo na dve ravni. Največ vzrejenih matic je **gospodarskih**. Pri njih selekcija poteka samo po maternalni liniji (izbira maticarjev), ne pa tudi po očetovi (paternalni) strani, saj praha matic ni nadzorovana. Višjo raven dosejajo **rodovniške matice**, pri katerih selekcija ne poteka samo po maternalni liniji, ampak tudi po paternalni. Te matice so prav tako vzrejene v vzrejališčih čebeljih matic, praha pa poteka na plemenilni postaji, kjer je zagotovljeno parjenje s troti kontroliranega izvora. Za trotarje so namenjene družine z matico, ki je potomka matice, ki je v progenem testiranju dosegla največji selekcijski indeks, glede na to pa ima poleg ustreznih morfoloških znakov tudi genotipsko najboljše gospodarske lastnosti v selekcijo vključenih družin. Na plemenišču ni trotoev iz okoliških čebelarstev, to pa je še pred potrditvijo plemenilne postaje preverjeno s testom izoliranosti. Med prašitvijo mora biti na plemenišču zagotovljeno dovolj veliko število trotoev, da maticam na praho ni treba leteti dlje.

¹ dr., Kmetijski inštitut Slovenije

Matice, oprrašene na plemenilni postaji, imajo tako znano poreklo po očetu in materi. Da bi vzpostavili vzrejo rodovniških matic, v različnih delih Slovenije nastajajo plemenišča čebeljih matic. Zdaj sicer deluje samo plemenilna postaja Rog Ponikve v Beli krajini, letos pa potekata še dva testa izoliranosti lokacije (Zelenica in Kamniška Bistrica).

Med rodovniške matice sodijo tudi umetno osemenjane matice, če so bile osemenjane s semenom, ki smo ga pridobili od trotov z dokumentiranim izvorom. Na KIS že poteka umetno osemenje, vendar teh matic še ni na trgu.

Tako gospodarske kot rodovniške matice morajo vzrejevalci vpisovati v izvorno rodovniško knjigo, ki jo vodi KIS, da je na podlagi evidenc mogoče preprečiti parjenje v sorodu.

Gospodarske matice čebelarji kupujejo za različne namene. Z njimi zamenjujejo starejše in manj produktivne matice, ki ne izkazujejo optimalnih lastnosti (zmanjšan obseg zaleganja, presledkasta ali trotovska zalega ...), nadomeščajo izgubljene matice ali jih uporabljajo za narejanje narejencev ... Tuji čebelarji pri nas kupujejo matice predvsem zaradi lastnosti, ki odlikujejo našo kranjsko čebelo (mirnost, bujen spomladanski razvoj, majhna poraba hrane med prezimovanjem ...).

Namen rodovniških matic je drugačen. Cena tovrstnih matic je zaradi kontroliranega parjenja občutno višja (približno 30 EUR) od cene gospodarskih matic. Tovrstne matice imajo poleg gospodarske vrednosti še večjo plemensko vrednost, zato jih uporabljamo predvsem za osvežitev genetskega sklada določenega čebelarstva. Iz teh družin naj bi čebelarji vzrejali nove družine in s tem čim bolj izrabili genetski potencial takšne matice.

Pri vsakem nakupu čebeljih matic je smiselno, da čebelarji kupijo matice pri najbližjem vzrejevalcu matic, saj s tem pripomorejo, da se ekotipi kranjske čebele čim manj mešajo med seboj. Taka matica je tudi najbolj prilagojena mikroklimatskim razmeram določenega območja, zato je večja tudi možnost, da se bo družina optimalno razvijala. ■

Preglednica odobrenih vzrejališč čebeljih matic v letu 2010

št.	Ime	Pošta
1	Andrejč Jože	9251 Tišina
2	Bučar Avgust	1000 Ljubljana
3	Čebelarstvo Bukovšek	1215 Medvode
4	Čiček Stanislav	9222 Bogojina
5	Debevec Marko	1360 Vrhnika
6	Donko Bojan	9220 Lendava
7	Dremelj Ivan	1275 Šmartno pri Litiji
8	Dremelj Janez	1275 Šmartno pri Litiji
9	Ficko Ervin	9226 Moravske toplice
10	Gaber Viktor	3202 Ljubečna
11	Grm Darko	1273 Dole pri Litiji
12	Herbaj Jože	9224 Turnišče
13	Jakšič Jožef	9220 Lendava
14	Izobraževalno vzrejni center Zelenica	4248 Lesce
15	Jug Vasja	5242 Grahovo ob Bači
16	Jurinec Mirko	9242 Križevci
17	Čebelarstvo Kapun	9000 Murska Sobota
18	Kavaš Milena	9233 Odranci
19	Luznar Janez	4275 Begunje na Gorenjskem
20	Plemenilna postaja Rog-Ponikve	8333 Semič
21	Čebelarstvo Pislak	2325 Kidričevo
22	Pokorni Julij	2211 Pesnica
23	Šolar Franc	4244 Podnart
24	Tratnjek Jožef in Jožica	9232 Črenšovci
25	Vzrejališče Vozelj	1275 Šmartno pri Litiji
26	Zaletelj Henrik	1303 Zagradec
27	Čebelarstvo Lucka	5222 Kobarid

ČEBELARSKE INOVACIJE NA SPLETU

Med drugim vse bistveno o:

AŽ

zakladnem in
MAKSI
čebelarjenju

Marjan Debelak - Bled

www.cebelarstvo-grom.com/marjan.debelak